

LW 273

КОНСТИТУЦИОННО ПРАВО

Приета: прот. № 20 от 01.07.2003г.; изм. прот. № 15 от 24.06.2016г.

Лектор: проф. дин Веселин Цанков

АНОТАЦИЯ

Дисциплината е основна за обучението по Публична администрация – съдържа общите принципи на уредбата на държавата относно изграждането и функционирането на държавните институции. На тази база съществуват и действат в частност и публично-правните институции, ангажирани по-специално в публичната администрация. От една страна, Конституционното право като наука с материална и процесуална нормативна основа първа въвежда студентите в обсега на активното право. От друга – Конституционно право съдържа основните начала за изграждане на цялостната правна система в държавата, в т.ч. и тази на публичната администрация. В много отношения Конституционното право е ключ към овладяване на други правни науки, които се намират в системни връзки с него.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Основните цели са създаването на знания за главните принципи на демократичната държава, формулирани като конституционноправни норми и как, на тази почва, се образуват държавните институции. В динамичен план се изучават юридическите взаимоотношения между тях, почиващи на основните начала на Конституцията – разделението на властите, политическия и икономически плурализъм, народния суверенитет, формата на държавно устройство и управление.

ПРЕДПОСТАВКИ

Качественото възприемане на дисциплината предполага предварителното изучаване на главните въстпителни юридически науки – Основи на правото, правно историческите науки.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение			задочно обучение			
			л	с	у	Общ	л	с	у
Публична администрация	Задължителна	6	40	20	60	45			45

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1. Учение за Конституцията

Историкоправни аспекти на конституционализма.

Предмет и система на Конституционното право на Република България.

Роля и значение в системата на действащото право.

Източници на системата на конституционното право.

Норми на конституционното право – обща характеристика и особености.

Юридически характеристики. Конституцията като основен и върховен закон.

Правна същност на преамбюла. Непосредствено действие на конституционните разпоредби.

Отменителен ефект.

Конституционното право като отрасъл на правото и като наука.

Конституционноправната наука в България. Възникване и развитие.

Тема 2. Исторически преглед на идеите за Конституционализма.

Първи конституции – характеристика.

Видове конституции.

Развитие на българския конституционализъм.

Търновската конституция от 1879 г. – обща характеристика.

Конституциите от 1947 и 1971 г. – общото и особеното в тях.

Конституцията от 1991 г. – създаване и обща характеристика.

Тема 3. Основни конституционни принципи – върховенство на Конституцията. непосредствено действие. Основни начала на Конституцията.

Гражданинът, гражданското общество и правовата държава.

Учение за властта. Държавната власт – принципи, източник, субекти и способи за осъществяване.

Народен суверенитет.

Разделението на властите като теория и като конституционен модел.

Форма на държавно управление и форма на държавно устройство.

Пряко осъществяване на държавната власт – форми.

Конституционна и законова уредба.

Политическия плурализъм – основен конституционен принцип на политическия живот.

Правен статус на политическите партии и на сдруженията на гражданите.

Тема 4. Конституционни основи на икономическата система на Република България. Форми на собственост.

Режими на собственост според Конституцията.

Обекти на изключителна държавна собственост.

Конституционни основи на правния режим на земята.

Тема 5. Българско гражданство – Конституционноправен статус на гражданите на Република България.

Понятие за гражданство, лица без гражданство, множествено гражданство, гражданство на ЕС.

Конституционни основи на статута на българското гражданство, на чужденците лицата без гражданство, бежанците.

Правни последици от наличието или от липсата на гражданство.

Българско гражданство – правни аспекти и ред за придобиване и за загубване. Способи за оспорване.

Гражданство на ЕС. Понятие и правни аспекти.

Тема 6. Основни права, свободи и задължения на българските граждани.

Историкоравни аспекти на въпроса.

Класификация на основните права и свободи.

Лични права и свободи – обща характеристика, видове.

Политически права и свободи – обща характеристика и видове.

Основни задължения на гражданите – характеристика.

Обвързаност на правата със задълженията.

Конституционни гаранции на основните права и свободи на гражданите.

Субекти на особена закрила.

Правото на защита по чл. 56 от Конституцията на Република България.

Тема 7. Изборно право и избирателни системи

Избирателна система – определение, възникване, развитие.

Мажоритарна, пропорционална и смесена избирателни системи.

Развитие на избирателните системи в България. Видове избори.

Изборно законодателство. Конституция, Изборен кодекс и други правни актове.

Организация и ред за провеждане на изборите. Способи за оспорване на изборните резултати.

Други форми на пряка демокрация.

Тема 8. Държавни институции – система на държавните органи.

Парламент и парламентаризъм.

Велико народно събрание – орган на учредителната власт, статус, компетенции, ред на дейност, актове. Историческа справка.

Народно събрание. Народно събрание – обща характеристика, състав, срок на пълномощията, взаимоотношения с другите държавни органи.

Конституиране, организация и ред на дейност на Народното събрание. Заседания, сесии, кворум, мнозинства. Парламентарни групи.

Постоянни комисии – видове, компетенции, организация и ред на дейност. Временни комисии.

Народно събрание – орган на законодателната власт.

Законодателен процес – фази.

Парламентарен контрол – същност и форми. Правни последици.

Други правомощия на Народното събрание – видове, характеристика.

Актове на Народното събрание – правна характеристика. Обнародване.

Същност на политическото представителство.

Конституционен статус на народния представител.

Имунитет и предсрочно прекратяване на пълномощията на народния представител.

Тема 9. Президент на републиката – правно положение, характеристика и компетенции.

Президент - правно положение, характеристика и компетенции.

Правомощия на президента.

Актове – видове и правна същност. Укази на президента – характеристика.

Преподписване на някои укази – същност и правни последици.

Неотговорност на президента. Понятие и правна същност.

Предсрочно прекратяване на пълномощията му.

Вицепрезидент. Понятие и правен статус.

Отговорност на президента и на вицепрезидента.

Тема 10. Министерският съвет – висш орган на изпълнителната власт.

Систематично място и правна характеристика сред останалите висши държавни органи.

Избор, състав, правомощия, прекратяване на пълномощията.

Правомощия на Министерски съвет. Правна характеристика.

Актове – правна същност и ред за оспорването им.

Взаимоотношения на Министерски съвет с Народното събрание.

Институтите “вот на недоверие” и “вот на доверие”.

Правен статус на министрите като членове на Министерски съвет.

Правомощия и актове на министрите.

Отговорност.

Тема 11. Съдебна власт – понятие същностни характеристики и разграничение от другите власти.

Систематично място и основни съставки.

Органи на съдебната власт – съдебни, прокурорски и следствени.

Съдилищата – правосъдни органи. Видове съдилища. Система на съдебните органи.

Конституционно правни принципи на правосъдието.

Върховен касационен съд – организация, компетентност. Взаимоотношения с апелативните съдилища. Актове – правна същност.

Върховен административен съд – организация и компетентност. Актове, правна същност.

Прокуратурата – организация и компетентност.

Конституционни основи на организацията на следствените органи.

Конституционна уредба на правния статус на съдиите, прокурорите и следователите.

Висш съдебен съвет – организация и компетентност.

Граждански мониторинг върху съдебната система.

Тема 12. Конституционен контрол – контрол за конституционност на законите – предназначение, същност, видове.

Конституционен съд – характеристика, конституиране, състав.

Правен статус на конституционните съдии.

Основания и ред за прекратяване на мандата им.

Правомощия и ред за разглеждане на конституционни дела.

Актове на конституционния съд – видове, правна същност и действие.

Тема 14. Местно самоуправление и администрация.

Европейска харта за местното самоуправление.

Принципи и проявни форми на централизъм и децентрализъм в управлението на публичните и частноправните въпроси.

Административно-териториално деление на Република България.

Общината – основна административно териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление.

Правен статус на общината. Форми на участие на гражданите в общината.

Общински съвет – орган на местно самоуправление.

Избор, срок на пълномощията, организация и ред на дейност.

Правомощия и актове.

Кметът в системата на местното самоуправление. Понятие, правна същност и видове.

Избор, компетентност, актове.

Областта като административно териториална единица.

Областен управител – компетентност и актове.

Разграничение между принципите на децентрализация и деконцентрация и техните проявни форми.

Тема 15 Конституционно устройство на отделните национални държави и Правото на ЕС. Взаимна връзка и съотношение на подчиненост на правните актове.

Основни правни аспекти на устройството и на функционирането на ЕС. Кратък преглед.

Основни правни актове на първичното и вторичното законодателство на ЕС. Правна характеристика и степен на задължителност за отделните държави-членки.

Съотношения с вътрешноправните актове.

Преюдициално запитване. Понятие и систематично място и роля.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Семестриалният изпит е писмен. Крайната оценка се формира основно от оценката от семестриалния изпит, но се вземат предвид присъствието на лекции и участието в упражнения, курсовите работи и реферати, както и други форми на самостоятелна научно-изследователска дейност.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

Учебници

1. Друмева, Ем., Конституционно право, С., 2008
2. Стойчев, Ст., Конституционно право, С., 2002
3. Конституция на Република България. Коментар. Авторски колектив, С., 1999
4. Спасов, Б., Конституционно право, С., 2001 г.

5. Ананиева, Н., Конституционно право, С., 2006, 429 стр.
6. Баламезов, Б., Конституционно право. Исторически аспекти, С., 1994 г.
7. Танчев, Евг., Въведение в Конституционното право, С., 2003
8. Танчев, Евг., М. Белов, Сравнително конституционно право, 2009

Монографии и студии

1. Цанков, В., Българското гражданство – материалноправни и процесуални аспекти, С., 2004
2. Цанков, В., Българските общности зад граница – правни аспекти., 2009, 367 стр.
3. Цанков, В., Омбудсманът – общественият посредник в Република България, С., 2004
4. Цанков, В., Н. Христова, Миграционна и Бежанско право, С., 2011, 280 стр.
5. Белов, М., Гражданското участие в политическия процес. Конституционно правни основи., С. 2010, 191 стр.
6. Михайлова, Ек., Парламентаризъм и правова държава., С., 204, 471 стр.
7. Манолова, М., Търновската конституция, 2009, С., 123 стр.
8. Причет, К., Американската конституционна система, 1998, 190 стр.
9. Испания. Конституция и публично законодателство., С., 1992, 278
10. Американският и европейски модел на съдебен контрол за конституционност. Възникване и развитие. С., 1994, 206 стр.
11. Хаджолян, М., Конституционни механизми на властта, В., 2006
12. Стоилов, Я., Държавната власт, С., 2001
13. Неновски, Н. Конституцията. Актуални въпроси на теорията и на практиката, С., 2002
14. Неновски, Н., Конституцията на Република България аотирана с решенията на Конституционния съд, С., 2001
15. Владикин, Л., Организация на демократичната държава, С., 1992
16. Ст. Киров, Кратък курс по Общо държавно право, С., 1919
17. Българските конституции и конституционни проекти. С., 1990
18. Геновски, М., Държавно и конституционно право – том I, С., 1945
19. Христоматия по парламентарна риторика – част I и II, В., 2010

LW 273

КОНСТИТУЦИОННО ПРАВО

Специалност Публична администрация

Лектор: проф. дин Веселин Христов Цанков

1. Предмет на Конституционното право на Република България. Роля и значение системата на действащото право.

2. Източници на системата на Конституционното право на Република България. Норми на Конституционното право – обща характеристика, особености, класификация.

3. Развитие на българския конституционализъм. Търновската конституция от 1879 г. – обща характеристика. Конституциите от 1947 г. и 1971 година – общото и особеното в двете конституции. Конституцията от 1991 г. – създаване и обща характеристика. Промени – основни аспекти и характеристика.

4. Основни начала на Конституцията. Върховенство на конституцията. Непосредствено действие. Гражданинът, гражданското общество и правовата държава.

5. Учение за властта. Държавна власт – принципи, източник, субекти, способности за осъществяване. Народен суверенитет. Разделението на властите като теория и като конституционен модел.

6. Форма на държавно управление. Форми на държавно устройство.

7. Политическият плурализъм – основен конституционен принцип на политическия живот. Статус на партиите и сдруженията на гражданите.

8. Конституционни основи на икономиката на Република България. Форми на собственост. Режиими на собственост според Конституцията. Обекти на изключителна държавна собственост. Конституционни основи на правния режим на земята.

9. Конституционноправен статус на гражданите на Република България. Конституционна основа на статуса на чужденците, на лицата без гражданство, на получилите особена закрила.

10. Българско гражданство – понятие и основни характеристики. Правни последици от наличието на гражданство. Гражданство на ЕС.

11. Придобиване и загубване на българско гражданство – условия и способности. Ред за оспорване.

12. Класификация на основните права и свободи. Лични права и свободи – обща характеристика, видове. Политически права и свободи – обща характеристика, видове. Социално-икономически права – обща характеристика, видове. Основни задължения на гражданите – характеристика. Обвързаност на правата със задълженията.

13. Избирателна система – определение, възникване, развитие. Мажоритарна и пропорционална система. Развитие на избирателната система в България. Избирателно законодателство. Основни положения в Изборния кодекс.

14. Велико народно събрание – орган на учредителната власт, статус, компетентност, ред на дейност, актове. Историческа справка. Същност на политическото представителство. Конституционен статус на народния представител.

15. Народно събрание – обща характеристика, състав, срок на пълномощията, взаимоотношения с другите държавни органи. Конституиране, организация и ред на дейност на Народното събрание. Заседания, кворум, видове мнозинства.

16. Народното събрание – орган на законодателната власт. Законодателен процес –

фази. Парламентарен контрол – същност и форми. Правни последици.

17. Правомощия на Народното събрание – обща характеристика, видове и особености. Актове на Народното събрание – характеристика, видове. Обнародване.

18. Президентът на Република България – характеристика. Вицепрезидент. Правомощия на президента. Актове – видове и правна характеристика. Укази – характеристика. Приподписване на някои укази – същност и правни последици. Неотговорност на президента. Предсрочно прекратяване на пълномощията му.

19. Конституционни основи на организацията на Министерския съвет. Министерският съвет – висш орган на изпълнителната власт. Избор, състав, прекратяване на пълномощията. Правомощия на Министерския съвет. Актове – видове, правна същност.

20. Видове правителства. Взаимоотношения на Министерския съвет с Народното събрание, президента, съдебните и местните органи. Особенности. Отговорност на Министерския съвет пред Народното събрание – характеристика. Институтите “вот на доверие” и “вот на недоверие”.

21. Правен статус на министрите като членове на Министерския съвет и като специализирани изпълнителни органи. Правомощия и актове.

22. Съдебна власт – понятие, разграничаване от другите власти. Органи на съдебната власт - съдебни, прокурорски и следствени. Основни положения и особености.

23. Конституционна уредба на правния статус на съдиите, прокурорите и следователите. Висш съдебен съвет – организация и компетентност.

24. Контрол за конституционност на законите – предназначение, същност, видове. Конституционен съд – характеристика, конституиране, състав. Актове на Конституционния съд – видове, правна същност и действие.

25. Местно самоуправление. Понятие и основни характеристики. Административно-териториално деление на Република България. Общината – основна административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление. Правен статус на общината. Форми на участие на гражданите в управлението на общината.

26. Общинският съвет – орган на местно самоуправление. Избор, срок на пълномощията, организация и ред на дейност. Правомощия и актове.

27. Кметът в системата на местното самоуправление. Избор, компетентност, актове.

28. Областта като административно-териториална единица. Областен управител – компетентност и актове. Ред за оспорването им.

29. ЕС след измененията на учредителните договори с договора от Лисабон 2007 г. Влияние върху конституционното устройство и правната система на Република България.

CONSTITUTIONAL LAW

Annotation

The course of Constitutional Law is a based discipline in the Law education: The distant historical roots of the specifics governmental institutions are pointed out together with what it is also theoretically substantiated as a necessary attribute of the contemporary democracy.